

Маріупольський державний університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ
ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
IV Міжнародної науково-практичної конференції**

Київ - 2026

УДК 373.2(06)

ІННОВАЦІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, 27 березня 2026 року / за заг. ред. С.І. Макаренко. Київ: МДУ, 2026. 270 с.

Редакційна колегія:

Блашкова Олена, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Деснова Ірина, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Коляденко Ніна, докторка медичних наук, доцентка, професорка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Крутій Катерина, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Макаренко Світлана, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Поповська Оксана, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Фунтікова Ольга, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Яйленко Вікторія, старша викладачка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 8 від 28 квітня 2026 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2026

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2026

організаторів дошкільної освіти до вивчення, відбору та впровадження інновацій у організації методичного супроводу освітнього процесу ЗДО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Оцінювання і відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект: наук.-метод. посібник за ред. Л. І. Даниленко. К.: Логос, 2001. 185 с.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 20.03.2026).
3. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації. *Рідна школа*. 1998. № 12. С. 2-4.
4. Інноваційні педагогічні технології: Словник-довідник. Автор-упор.: І. М. Дичківська. Рівне: РДГУ, 2003. 43 с.
5. Муромець В. Г. Науково-методичний супровід формування превентивного виховного середовища загально-освітнього навчального закладу. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: зб. наук. пр. Кам.-Под. нац. унів. ім. І. Огієнка, м. Кам.-Под. 2012. Вип. 16. Кн. 2. С. 344.
6. Педагогічна діагностика. Методичні рекомендації Укл. В. Уруський, 2013. URL: <http://bcms.kiev.ua/docs/peddiagnostika.pdf> (дата звернення 21. 03.2021 р.).
7. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Г. С. Цехмістрова, Н. А. Фоменко. К.: Вид. Дім «Слово», 2005. 280 с.
8. Дичківська І.І. Інноваційні педагогічні технології. Навч. посібн. К.: Академвидав. 2004.
9. Гавриш Н. В., Крутий К. Л. Якість освіти: розробляймо критерії разом. *Дошкільне виховання*. 2015. № 3. С. 2-6.
10. Піроженко Т. Якість дошкільної освіти: сучасна ситуація та погляд на перспективу. Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інст. психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Харків: КЦ ФОР Іванової М.А. 2018. том IV. Психологія розвитку дошкільника. Вип.14. С. 6-27.

Макаренко Світлана,

канд. пед. наук, доц., в.о. завідувача кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ

ІНТЕГРАЦІЯ ПАРТИСИПАТИВНИХ МЕТОДІВ У ПІДГОТОВЦІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З ІНКЛЮЗИЄЮ

Сучасна система дошкільної освіти України перебуває у процесі трансформації. В умовах викликів воєнного стану та зростання кількості дітей з особливими освітніми потребами актуальності набуває інклюзивно-центрована дошкільна освіта – новітня освітня модель, у центрі якої стоїть суб'єктність дитини з її індивідуальними потребами, здібностями та правами. Вона ґрунтується на принципах рівності, доступності, партнерства та прийняття різноманітності, створюючи умови для гармонійного розвитку кожної дитини у дошкільному середовищі [1, с. 86]. Для реалізації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти

важливим є забезпечення здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього простору закладів дошкільної освіти (ЗДО) із урахуванням вікових особливостей, психічного розвитку та потреб здобувачів освіти; на засадах принципів універсального дизайну та розумного пристосування.

Відповідно, сучасна система підготовки керівників ЗДО вимагає впровадження інноваційних педагогічних підходів, які забезпечують формування компетентностей, необхідних для організації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти [2, с. 131-137]:

- управлінських – стратегічне планування, лідерство, організація командної роботи, прийняття рішень;
- інклюзивних – організація інклюзивного освітнього процесу, комунікація з дітьми з особливими освітніми потребами та їхніми батьками, фасилітація педагогічних колективів;
- аналітичних – критичне мислення, оцінювання якості освітнього середовища, рефлексія;
- інноваційних – генерація нових ідей, використання сучасних освітніх технологій, перевернуте навчання;
- соціальних – емпатія, соціальна відповідальність, взаємодія з громадою.

Одним із інноваційних підходів, що забезпечує формування компетентностей майбутніх керівників для організації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти, є партисипативний підхід на принципах активної участі здобувачів в освітньому процесі, співтворчості та демократичного управління.

К. Крутій трактує партисипативний підхід у підготовці педагогічних кадрів як процес спільного цілепокладання, планування, реалізації та оцінювання освітньої діяльності, у якому майбутні педагоги, викладачі, діти, батьки й ширша спільнота (громада) виступають рівноправними суб'єктами, залученими шляхом діалогу, співтворчості та взаємної відповідальності до створення та трансформації знань, компетентностей і соціально значущих практик [3, с. 169-170]. На основі контент-аналізу дефініції «партисипативний підхід» різних авторів, її основними смисловими домінантами К. Крутій визначає такі [3, с. 169]:

- партнерська суб'єктність (кооперативна діяльність, спільне прийняття рішень, прозорість);
- спільне цілепокладання й оцінювання («узгоджена діяльність» та відкриті запитання підкреслюють колективне формулювання цілей і критеріїв);
- діалог і взаємовплив (взаєморозуміння, навчання під час практики);
- агентність та взаємовідповідальність (учасники висловлюють позиції та несуть відповідальність за реалізацію спільних рішень).

Педагогічна цінність партисипативних методів полягає у поєднанні теоретичної підготовки із практичним досвідом, у розвитку аналітики та критичного і стратегічного мислення, лідерських якостей, фасилітаційних навичок, здатності до інноваційної діяльності та соціальної відповідальності: обговорення та «круглі столи», «відкриті простори», групові дискусії й дебати;

кейс-метод, метод «Аналіз власного досвіду», інтерактивні симуляції та рольові ігри; «перевернуте навчання», «перевернутий клас»; кооперативне навчання – робота в парах, малих групах, взаємонавчання; мозковий штурм; метод проєктів; соціальні акції або волонтерство здобувачів освіти та інше [4, с. 260-261].

Партисипативні методи виступають не просто «додатком» до компонент освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта. Інклюзія» (навчальних дисциплін та практик) для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, а провідним інструментом формування компетентностей майбутніх керівників ЗДО та їхньої підготовки до організації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти.

Інтеграція партисипативних методів у компоненти ОПП «Дошкільна освіта. Інклюзія»

Дисципліна / практика	Інклюзивно-центровані цілі	Інклюзивні та управлінські компетентності	Партисипативні методи
Менеджмент у галузі дошкільної освіти	Формування стратегічного мислення, лідерських та комунікативних навичок керівника інклюзивного ЗДО	<ul style="list-style-type: none"> - Стратегічне планування розвитку інклюзивного ЗДО. - Управління ресурсами інклюзивних груп ЗДО (людськими, матеріальними). - Лідерство та командна робота. - Вміння приймати колективні рішення на засадах партнерства. 	<ul style="list-style-type: none"> - «Перевернуте навчання» з вивчення теорії та її адаптації до практичних кейсів. - Круглі столи та Open Space для обговорення стратегій розвитку інклюзивного ЗДО. - Мозковий штурм для генерації рішень щодо ресурсів та інновацій. - Метод проєктів: розробка плану розвитку інклюзивного ЗДО.
Методичний супровід організації освітньої діяльності у закладах дошкільної освіти	Формування компетентності в методичному супроводі інклюзивно-центрованої дошкільної освіти у ЗДО	<ul style="list-style-type: none"> - Організація інклюзивного освітнього процесу, діяльності команд психолого-педагогічного супроводу. - Методичний супровід педагогів. - Навички фасилітації та підтримки команд. - Комунікація з педагогами та батьками. 	<ul style="list-style-type: none"> - Кейс-метод: аналіз ситуацій в інклюзивному навчанні. - Кооперативне навчання: спільне створення методичних рекомендацій. - Рольові ігри: моделювання роботи вихователя-методиста з педагогами (проведення методичних заходів, педагогічних рад тощо).
Моніторинг якості дошкільної освіти	Формування навичок аналітики та оцінювання внутрішньої якості інклюзивного навчання у ЗДО	<ul style="list-style-type: none"> - Аналітика якості інклюзивного середовища, освітнього процесу. - Здатність до критичного мислення та синтезу. - Вміння працювати з індикаторами якості. 	<ul style="list-style-type: none"> - Партисипативний моніторинг: студенти формують індикатори якості. - Reflection: аналіз власного досвіду та помилок. - Peer-to-Peer Learning: взаємооцінювання результатів моніторингу.

Дисципліна / практика	Інклюзивно-центровані цілі	Інклюзивні та управлінські компетентності	Партисипативні методи
		- Командна взаємодія у процесі оцінювання.	
Організаційно-методична практика в закладах дошкільної освіти	Практичне застосування знань щодо організації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти у ЗДО, партисипативних підходів у роботі з колективом	- Влаштування інклюзивного освітнього середовища. - Організація діяльності команди психолого-педагогічного супроводу. - Організація розробки та реалізації індивідуальних програм розвитку дітей з ООП (ІПР), спеціальних програм. - Управління педагогічним колективом. - Навички вирішення конфліктів, фасилітації та консенсусного прийняття рішень в інклюзивному середовищі.	- Імітація педагогічних рад у форматі фасилітації. - Рольові ігри: директор, методист, вихователь, батьки. - Метод консенсусу для прийняття рішень щодо ІПР. - Кооперативне навчання (співпраця здобувачів денної та заочної форм навчання). - Соціальні акції та волонтерство: участь у реальних ініціативах громади.

Таблиця демонструє, що інтеграція партисипативних методів у навчальні дисципліни та практики освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта. Інклюзія» забезпечує формування цілісної системи компетентностей майбутніх керівників ЗДО. Вона відображає перехід від теоретичного засвоєння знань до практичного досвіду, що дозволяє готувати керівників нового типу – фасилітаторів інклюзивного розвитку, здатних ефективно організовувати освітній процес, підтримувати педагогічні колективи та взаємодіяти із громадою.

Запровадження інтеграції партисипативних методів в освітній процес кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету продемонструвала низку позитивних результатів. Зокрема, опитування здобувачів засвідчили високий рівень прийняття таких форм роботи: 60% респондентів повністю задоволені їхньою комфортністю, цікавістю та ефективністю; 30% студентів відзначили певні виклики – наприклад, неготовність окремих здобувачів до співпраці, перекладання завдань на партнера чи керівника групи.

Зазначено, що на перших курсах партисипативні методи забезпечують краще та більш дієве знайомство студентів між собою, перевірку у спільній діяльності, вибір друзів та згуртування команди групи. На старших курсах партисипація сприяє виконанню більш складних завдань, де важлива підтримка

напарника та використання «колективного розуму». Поєднання студентів денної та заочної форм навчання у мікро-групах створює необхідні умови для обміну знаннями та практичним досвідом роботи у закладах дошкільної освіти, що підсилює практичну спрямованість освітнього процесу.

Отже, інтеграція партисипативних методів є ефективним інструментом підготовки керівників ЗДО до реалізації інклюзивно-центрованої освіти. Вона сприяє формуванню управлінських, інклюзивних, аналітичних та соціальних компетентностей, необхідних для створення безпечного, інноваційного та інклюзивного освітнього простору. Партисипативний підхід виступає провідним механізмом підготовки керівників нового типу – фасилітаторів інклюзивного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дошкільна освіта. Інклюзія. Логопедія: словник-довідник / Автори та упорядники: К.Л.Крутій, О.О. Фунтікова. Київ: МДУ, 2026. 206 с.
2. Макаренко С. І. Підготовка фахівців до здійснення організаційно-методичного супроводу інклюзивного освітнього середовища закладу дошкільної освіти. *Інноваційно-технологічні засади підготовки фахівців до роботи в інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти: монографія* [Електронне видання] / [авт. кол.: Ю.О.Демидова, К.Л.Крутій, С.І.Макаренко, О.А.Поповська, О.О.Фунтікова, О.І.Чекан, В.Ф.Яйленко]; за заг. ред. Демидової Ю.О.; за наук.ред. К.Л.Крутій, О.О.Фунтікової. Київ: Маріупольський державний університет, 2025. С. 123-161. URL: <https://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/8523> (дата звернення 25.03.2026).
3. Крутій К. Л. Партисипативний підхід та методи навчання в підготовці майбутніх педагогів до застосування soft skills у практичній діяльності в закладах дошкільної освіти. *Інноваційні педагогічні технології у підготовці фахівців дошкільної та початкової освіти до роботи в закладах освіти: монографія* / за наук. ред. К. Л. Крутій, Л. В. Зданевич. Хмельницький, 2026. С. 165-215.
4. Макаренко С. І. Підготовка фахівців до організації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти засобами партисипації. *Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат* : Матеріали V Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Тернопіль, 22-23 травня 2025 р.) / Упоряд. З. Удич, І. Шульга, О. Гаврилевська. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025. С. 256-263. URL: <http://dSPACE.tnpu.edu.ua/handle/123456789/37218> (дата звернення 25.03.2026).

Ніколаєнко Тетяна,

в.о. директора закладу дошкільної освіти № 17
Покровської міської ради Донецької області

ІННОВАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ТА МЕТОДИЧНОМУ СУПРОВОДІ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У тезах розглянуто особливості впровадження інновацій в управлінні та методичному супроводі освітнього процесу в закладах дошкільної освіти в умовах дистанційної роботи. Проаналізовано сучасні підходи до організації управлінської